

HBOT-OHJAAJAN KÄSIKIRJA

Opas turvallisiin, vastuullisiin, hallittuihin ja miellyttäviin ylipainehappihoitoihin

Tämä käsikirja on laadittu tukemaan HBOT-ohjaajan työtä tilanteissa, joissa käytetään matalapaineista ylipainehappihoitoa (HBOT). Sen tarkoituksena on luoda yhteinen, vastuullinen ja turvallisuutta painottava toimintamalli sekä tukea ohjaajaa käytännön päätöksenteossa.

Käsikirja toimii HBOT-ohjaajan päivittäisen työn tukena, päätöksenteon viitekehyksenä sekä HBOT-ohjaajakoulutuksen runkona. Sisältöä täydennetään ja syvennetään vaiheittain käytännön kokemuksen ja koulutustarpeiden mukaan.

HBOT-hoito ei ole pelkkä laite tai tekninen toimenpide. Se on hoitomuoto, joka vaikuttaa ihmiseen kokonaisvaltaisesti ja edellyttää ohjaajalta sekä teknistä osaamista että kykyä huomioida asiakkaan fyysinen ja psyykinen turvallisuus. Ohjaajan rooli ei rajoitu laitteen käyttöön, vaan hän vastaa myös siitä, että asiakas ymmärtää, mihin on ryhtymässä, ja kokee hoitotilanteen rauhalliseksi ja turvalliseksi.

Samalla tavoin kun HBOT-hoidot eivät korvaa lääketieteellisiä hoitoja, ei tämäkään käsikirja tai HBOT-ohjaajakoulutus ole millään muotoa lääketieteellinen oppikirja. HBOT-ohjaajan tekemä turvallisuusarvio ei koskaan korvaa terveydenhuollon ammattilaisten tekemää arviota eikä myöskään diagnoosia.

HBOT-ohjaajan tehtävänä on kuitenkin tarvittaessa estää tai keskeyttää sellaiset hoidot, jotka potentiaalisesti sisältävät riskejä. Käsikirjan tehtävänä vastaavasti on kuvata, miten HBOT-ohjaajat koulutetaan, sekä miten HBOT-toimintaa toteutetaan vastuullisesti, miten turvallisuuteen liittyviä tekijöitä arvioidaan ennakoivasti ja milloin hoitoa ei tule aloittaa ilman lisäselvityksiä.

Käsikirja on tarkoitettu HBOT-ohjaajille, koulutuksen pohjaksi sekä yhteiseksi viitekehykseksi kaikille, jotka osallistuvat hoitotoimintaan. Se on julkinen dokumentti, joka heijastaa toiminnan läpinäkyvyyttä, turvallisuusajattelua ja halua kehittää toimintaa jatkuvasti kokemuksen ja tiedon karttuessa.

Asiakkaan turvallisuus on aina ensisijainen. Tämä periaate ohjaa kaikkea tässä käsikirjassa kuvattua toimintaa.

Lauluntekijän sanojen “elekeepä tehä mittään niin ei tuu virkavirheitä” sijaan pyrimme Kivilahdessa tarjoamaan asiakkaillemme maailman parhaita palveluja – turvallisesti, vastuullisesti ja hallitusti, mukavuutta ja tehokkuutta unohtamatta. Toimintamme perustuu viranomaismääräysten ja -ohjeiden noudattamiseen sekä jatkuvaan haluun tehdä asiat paremmin, ei varovaisuudesta pysähtyen vaan harkiten ja vastuuta kantaen.

Miksi tämä käsikirja on laadittu?

Vaikka miedon ylipaineen (m)HBOT-laitteet ovat osoittautuneet käytännössä erittäin turvallisiksi, hapen ja ylipaineen kanssa työskentelyyn liittyy teoreettisia riskejä, minkä vuoksi ohjeita ja varovaisuutta tarvitaan. Turvallisuus perustuu ohjattuun käyttöön, ei riskien vähättelyyn.

On tärkeää huomata, että Kivilahdessa käytetään miedon ylipaineen laitteita, joita ei ole täytetty kokonaan hapella vaan happea säännöstellään hallitusti maskien kautta. Tällaisilla laitteilla syntyneitä vakavia onnettomuuksia tai ongelmia ei ole tietojemme mukaan maailmallakaan tapahtunut.

Silti tämä käsikirja on tarpeellinen. HBOT-hoitoja on tärkeää antaa turvallisesti ja hallitusti, tehtävään koulutettujen ohjaajien toimesta.

1. HBOT-ohjaajan rooli ja vastuu

HBOT-ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että hoito toteutetaan turvallisesti, rauhallisesti ja asiakkaan kokonaiskokemus huomioiden.

1.1 Ohjaajan perustehtävä

HBOT-ohjaajan tehtävänä on:

- varmistaa asiakkaan turvallisuus ennen hoitoa, hoidon aikana ja sen jälkeen
- antaa asiakkaalle riittävä perusymmärrys siitä:
 - mihin hoitoon hän on ryhtymässä
 - millaiseen laitteeseen hän on astumassa
 - mitä hoidon aikana ja sen jälkeen on odotettavissa
- olla asiakkaan tukena hoidon aikana, olla helposti tavoitettavissa, lievittää jännitystä ja edistää rauhallista sekä mahdollisimman miellyttävää hoitokokemusta
- toimia rauhallisena, selkeänä ja luotettavana ohjaajana koko hoitoprosessin ajan

HBOT-hoitoon tuleva asiakas ei ole asiantuntija. Ohjaajan vastuulla on huolehtia siitä, että asiakas ymmärtää hoidon luonteen, käytännön kulun ja turvallisuuteen liittyvät perusasiat ennen hoidon aloittamista.

Ohjaaja ei ole lääkäri eikä tee lääketieteellisiä diagnooseja. Ohjaajan tehtävänä on tunnistaa tilanteet, joissa hoito voidaan toteuttaa turvallisesti, sekä tilanteet, joissa hoitoa ei tule aloittaa ilman lisäselvityksiä.

1.2 Turvallisuus ensisijaisena periaatteena

- Asiakkaan turvallisuus on aina tärkeämpää kuin yksittäinen hoitokerta, asiakassuhde tai taloudellinen hyöty

- Etukäteen sovitut käytännöt ja rajat sitovat ohjaajaa
- Asiakkaan maanittelu, painostus tai kiire eivät saa koskaan johtaa turvallisuudesta tinkimiseen

Turvallisuutta koskevat päätökset tehdään aina ennakoivasti, ei vasta ongelmatilanteissa.

Käsikirjan ja koulutuksen tarkoituksena on:

- tukea vastuullista ja yhdenmukaista toimintaa
- suojata asiakasta
- suojata ohjaajaa
- suojata yritystä vastuullisena toimijana

2. HBOT-ohjaajakoulutuksen perusvaatimukset

Tässä luvussa kuvataan ohjaajan osaamiseen ja perehdytykseen liittyvät peruseriaatteet.

2.1 Ohjaajan osaaminen ja perehdytys

HBOT-ohjaajalla tulee olla:

- koulutus tähän käsikirjaan perustuen
- perehdytys käytössä olevaan laitteistoon
- henkilökohtaista kokemusta HBOT-laitteen käytöstä, jotta ohjaaja ymmärtää hoidon kulun myös asiakkaan näkökulmasta
- ymmärrys lomakkeiden rakenteesta ja tarkoituksesta

2.2 Laitteiden vuokraus ja koulutus

Jos HBOT-laite vuokrataan eteenpäin:

- vuokraajalle on pakollista antaa ohjaajakoulutus
- vuokraaja vastaa siitä, että myös muut laitetta käyttävät henkilöt toimivat koulutuksen mukaisesti
- vuokraaja toimii käytännössä HBOT-ohjaajana, vähintäänkin itselleen ja usein myös muille ihmisille

Vuokraustoiminnassa korostuu erityisesti se, että laitetta käytetään koulutuksen mukaisesti ja turvallisuusperiaatteita noudattaen myös hoitopaikan ulkopuolella.

3. HBOT-hoidon perusymmärrys ohjaajalle

Tässä luvussa kuvataan HBOT-hoidon vaikutuksia yleisellä tasolla. Tarkoituksena ei ole antaa lääketieteellistä opetusta, vaan tukea ohjaajaa ymmärtämään, miksi tietyt turvallisuuskysymykset ovat olennaisia.

3.1 Mitä HBOT tekee kehossa (perustaso)

Ohjaajan tulee ymmärtää perustasolla HBOT-hoidon vaikutukset:

- keuhkot ja hengitys
- sydän ja verenkierto
- verisuonet ja säätely
- aineenvaihdunta ja verensokeri

3.2 Vaikutukset koetulla tasolla

Ohjaajan on hyvä tunnistaa, että HBOT voi vaikuttaa myös:

- mielialaan
- vireystilaan
- energian tunteeseen
- rentoutumiseen tai aktivoitumiseen

Nämä vaikutukset ovat yksilöllisiä eivätkä ole hoitolupauksia. Ohjaajan tehtävä on kuunnella asiakkaan kokemuksia, mutta olla tekemättä hoitolupauksia yksittäisten tuntemusten perusteella.

4. Esitietolomakkeet päätöksenteon tukena

Esitietolomakkeet eivät ole muodollisuus, vaan keskeinen osa turvallista HBOT-hoitoa.

4.1 Lyhyt esitietolomake (A4 minimiversio)

Ohjaajan on tunnettava:

- jokainen lomakkeen kysymys
- miksi kysymys esitetään
- mitä riskiä tai tekijää sillä seulotaan

Ohjaajan tulee pystyä selittämään kysymykset asiakkaalle kansantajuisesti.

4.2 Lisälomakkeet

Lisälomakkeet syventävät arviointia:

- Keuhkot ja hengitys
- Sydän ja verenkierto
- Diabetes ja hypoglykemia
- Epilepsia ja kouristusalttius

Ohjaajan ei tarvitse ymmärtää kaikkea lääketieteellistä taustaa, mutta hänen tulee ymmärtää:

- mitä lomakkeella selvitetään
- mitkä vastaukset ovat vihreitä, keltaisia tai punaisia HBOT-turvallisuuden kannalta

Lisälomakkeisiin liittyvää syvällisempää taustatietoa käsitellään erillisessä HBOT-ohjaajakoulutuksessa.

5. Turvallisuuteen perustuva päätöksentekomalli HBOT-hoidoissa

HBOT-hoito aloitetaan aina ohjaajan tekemän turvallisuuspäätöksen perusteella.

Päätös ei perustu yksittäiseen vastaukseen tai tuntemukseen, vaan kokonaisarvioon, jossa huomioidaan esitiedot, mahdolliset lisäriskit sekä hoitotilanteen hallittavuus.

Päätöksentekoa ohjaa seuraava kolmiportainen malli:

1. Hoito voidaan aloittaa normaalisti
2. Hoito voidaan aloittaa varoen ja lisäseurannalla
3. Hoitoa ei aloiteta tai se siirretään

Epäselvä tilanne = hoitoa ei aloiteta samana päivänä. Turvallisuus ohittaa aina aikataulut ja odotukset.

6. Konsultaatio ja tuettu päätöksenteko

HBOT-ohjaajalta ei edellytetä kaikkien mahdollisten terveydellisten tilanteiden syvällistä tuntemusta. Sen sijaan ohjaajalta edellytetään kykyä tunnistaa rajatapaukset ja hakea tarvittaessa tukea päätöksentekoon.

6.1 Sisäinen konsultaatio

- Ohjaaja voi konsultoida vastuuhenkilöä (kouluttajaa) rajatapauksissa
- Konsultaatio voi olla suullinen tai kirjallinen

6.2 Lääkärikonsultaatio

- Käytetään harvoin ja harkiten
- Ei kiireessä
- Perustuu etukäteen sovittuihin lääkäreihin tai hoitavaan lääkäriin
- Hoitoa ei aloiteta ennen kannanottoa

7. Hoitoympäristön ja laitteiston turvallisuus

HBOT-hoidon turvallisuus ei muodostu pelkästään asiakkaan terveydentilasta, vaan myös hoitoympäristöstä, laitteiston kunnosta sekä mm. siitä, mitä laitteeseen viedään hoidon aikana.

7.1 Laitteen päivittäinen tarkastus

- visuaalinen tarkastus
- letkut, venttiilit, vetoketjut
- ilmanvaihto ja paineensäätö

7.2 Asiakkaan varusteet

- vaatetus (materiaalit)
- korut
- elektroniikka ja puhelimet
- terävät esineet

7.3 Laitteeseen vietävät esineet

- tyyny
 - peitot
 - lakanat
 - muut henkilökohtaiset esineet
-

8. Puhdistus ja hygienia - osa laadukasta toimintaa

Hyvät hygieniakäytännöt ovat osa turvallista ja vastuullista HBOT-toimintaa. Ne suojaavat asiakasta, ohjaajaa ja laitteistoa sekä vähentävät infekti- ja tartuntariskejä erityisesti tilanteissa, joissa hoitoja toteutetaan useille eri asiakkaille.

- maskien ja letkujen puhdistus
 - maskien desinfiointi (pussillisten maskien mahdollinen otsonointi)
 - kannustaminen oman maskin hankkimiseen
 - laitteen sisäpintojen puhdistus
 - lakanoiden ja tyynyliinojen puhtaanapito
 - hygieniakäytännöt tartuntariskien minimoimiseksi
-

9. Vastuullinen mutta tavoitteellinen lisämyynti

Lisäpalveluiden tarjoaminen on sallittua ja perusteltua silloin, kun se tukee asiakkaan hoitokokemusta eikä vaaranna turvallisuutta tai luottamusta.

Esimerkkejä:

- lisäpalvelut HBOT-hoidon yhteydessä (esim. Neurosonic)
 - oman maskin tarjoaminen asiakkaalle:
 - parempi käyttömukavuus
 - parempi hygienia
 - pienempi tartuntariski
-

10. Dokumentointi ja toiminnan jäljitettävyys

Dokumentointi tukee turvallisuutta, toiminnan kehittämistä ja jälkikäteen tapahtuvaa arviointia sekä suojaa sekä asiakasta että ohjaajaa. Asiakastietoja käsitellään ja säilytetään GDPR-vaatimusten mukaisesti.

Asiakkaan täyttämät lomakkeet säilytetään turvallisuussyistä ja aiemmin annettuihin tietoihin palataan aina asiakkaan palatessa hoitoon.

- täytetyt lomakkeet
- hoitopäätös ja perustelut
- poikkeamat
- konsultaatiot

Asiakastiedot säilytetään toiminnan alkuvaiheessa alkuperäisessä muodossaan käsin täytettyinä. Myöhemmin voidaan siirtää tietojen digitaaliseen arkistointiin.

Jokaiselta asiakkaalta tiedustellaan hänen halukkuuttaan tilata Kivilahti -uutiskirje, jota kautta hän voi saada tiedon uusista palveluista ja tarjouksista.

11. Käsikirjan kehittäminen

Tämä käsikirja on elävä dokumentti:

- sitä täydennetään kokemuksen karttuessa
- sitä päivitetään koulutusten yhteydessä
- se toimii HBOT-ohjaajakoulutuksen selkärankana

Käsikirjan päivittämisessä huomioidaan myös viranomaisohjeiden muutokset, käytännön kokemukset sekä koulutuksissa esiin nousevat kehitystarpeet.